

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засідання циклової комісії
спеціальності Н1 Агрономія
Протокол № 2 від 10.09.2025
Голова ЦК В.Музика
Вікторія МУЗИКА

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Грунтознавство»	
Галузь знань	Н - Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н1 Агрономія
ОПП (рік)	Агрономія (2025 р.)
Рівень освіти	Фахова передвища освіта
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Денна
Семестр	2
Обсяг навчальної дисципліни	120 годин (4 кредити ECTS)
Форма контролю	Диференційований залік
Мова викладання	Українська
Розробник	Ланчуковська Олена, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії
Предмет вивчення	Предметом вивчення навчальної дисципліни «Грунтознавство» є сформулювати уявлення про походження ґрунтового покриву, його нерозривний зв'язок з геологічною будовою Землі; надати знання щодо особливостей ґрунтового покриву України, його трансформації під впливом природних і антропогенних факторів та методів регулювання стану ґрунтових ресурсів; навчити сучасним методам дослідження стану ґрунтів; сформулювати у студентів навички по визначенню факторів ґрунтоутворення, типів ґрунтоутворюючих порід, ерозії ґрунтів; ознайомити з основними завданнями охорони ґрунтів та навчити прийомам раціонального землекористування; оволодіння студентами основами техніки польових досліджень ґрунтів, методикою

	опису ґрунтового розрізу та методологією використання ґрунтових карт і картограм.
Мета вивчення	Метою викладання навчальної дисципліни «ґрунтознавство» є сформувані у студентів поняття про визначальне значення ґрунту у природі та суспільстві, надати комплекс знань та умінь щодо раціонального використання та охорони ґрунтів, уникнення негативних наслідків антропогенної діяльності на їх властивості, а також збереження і відтворення ґрунтової родючості.
Компетентності, заплановані знання та вміння	<p>ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК1. Здатність використовувати базові знання з фахових дисциплін у професійній діяльності.</p> <p>СК3. Здатність розпізнавати основні типи і різновиди ґрунтів, обґрунтувати напрями їх використання у землеробстві та прийоми відтворення родючості.</p> <p>Здобувач освіти повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • структуру й методологію геологічної науки, її зв'язок з ґрунтознавством та іншими науками сільськогосподарського напрямку; • роль геологічних процесів у ґрунтоутворенні; <p>структуру й методологію ґрунтознавчої науки, зв'язок її з іншими природничими науками;</p> <ul style="list-style-type: none"> • роль фізичних, хімічних, фізико-хімічних та біологічних властивостей ґрунту у формуванні екологічної стійкості агроландшафтів та врожаю сільськогосподарських культур; • склад, властивості, генетичне й біологічне значення мінеральної і органічної частини ґрунту; • загальну характеристику факторів ґрунтоутворення та ґрунтових режимів, їх зв'язок з біогеохімічними процесами і особливостями залягання ґрунтів на земній поверхні; • поширення ґрунтового покриву в ґрунтових зонах і провінціях України, його властивості, рівень природної та ефективної родючості; • принципи раціонального землекористування і завдання охорони ґрунтів. <p>Здобувач освіти повинен уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати фізичні та хімічні властивості мінералів та гірських порід; • аналізувати ґрунт у польових умовах, відбирати ґрунтові зразки для лабораторних досліджень на підставі морфолого-генетичної характеристики певного типу ґрунту; • описувати основні складові ландшафтів та характеризувати природні фактори ґрунтоутворення; • виконати комплексний аналіз проби ґрунту; • на базі одержаних експериментальних результатів зробити висновки щодо фактичного стану ґрунту, зробити прогноз щодо подальшого його використання та розробити заходи щодо покращення його властивостей;

<p>Заплановані результати навчання</p>	<p>PH1. Застосовувати всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання для розв'язання практичних ситуацій у сфері агрономії.</p> <p>PH4. Опанувати нові методи і технології, впроваджувати інноваційні принципи і методи для підвищення ефективності виробничої діяльності в агрономії.</p> <p>PH6. Виявляти та вирішувати виробничі проблеми з урахуванням зональних умов, а також технологічних, правових, економічних, екологічних та етичних аспектів.</p> <p>PH8. Здійснювати первинний лабораторний аналіз зразків ґрунту, Рослин і продукції рослинництва.</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Змістовий модуль I – ОСНОВИ ГЕОЛОГІЇ І МІНЕРАЛОГІЇ.</p> <p>Тема 1.1 Вступ. Історія розвитку ґрунтознавства.</p> <p>Тема 1.2 Походження Землі.</p> <p>Тема 1.3 Мінерали та гірські породи.</p> <p>Тема 1.4 Ґрунтоутворювальні породи на території України.</p> <p>Тема 1.5 Вивчення мінералів, гірських та ґрунтоутворювальних порід.</p> <p>Тема 1.6 Рельєф, його походження, класифікація.</p> <p>Змістовий модуль II – УТВОРЕННЯ ҐРУНТУ. СКЛАД І ВЛАСТИВОСТІ ҐРУНТУ.</p> <p>Тема 2.1 Поняття про ґрунт, місце, роль і функції його в біосфері.</p> <p>Тема 2.2 Процеси ґрунтоутворення.</p> <p>Тема 2.3 Морфологічні ознаки ґрунтів.</p> <p>Тема 2.4 Ґрунтовий профіль.</p> <p>Тема 2.5 Гранулометричний склад ґрунту.</p> <p>Тема 2.6 Визначення механічного складу ґрунту найпростішими методами.</p> <p>Тема 2.7 Хімічний склад ґрунту.</p> <p>Тема 2.8 Походження і склад органічної частини ґрунту.</p> <p>Тема 2.9 Ґрунтові колоїди. Поглинальна здатність і фізико-хімічна характеристика ґрунтів.</p> <p>Тема 2.10 Кислотність і лужність ґрунтів, їх джерела та заходи боротьби.</p> <p>Тема 2.11 Водні властивості та водний режим ґрунту.</p> <p>Тема 2.12 Повітряні та теплові властивості ґрунту.</p> <p>Тема 2.13 Родючість ґрунту.</p> <p>Змістовий модуль III – ҐРУНТИ УКРАЇНИ.</p> <p>Тема 3.1 Класифікація ґрунтів і закономірність їх поширення.</p> <p>Тема 3.2 Ґрунти Полісся.</p> <p>Тема 3.3 Ґрунти зони Лісостепу.</p> <p>Тема 3.4 Вивчення та опис ґрунтів Лісостепової зони України.</p> <p>Тема 3.5 Ґрунти зони Степу.</p> <p>Тема 3.6 Вивчення та опис ґрунтів Степової зони України.</p> <p>Тема 3.7 Ґрунти зони сухого Степу.</p> <p>Тема 3.8 Вивчення та опис ґрунтів зони сухого Степу України.</p> <p>Тема 3.9 Ґрунтові карти і картограми, їх значення. Агровиробниче групування та бонітування ґрунтів.</p>

Міждисциплінарні зв'язки	Хімія, фізика і астрономія, основи екології, агрохімія, ботаніка з основами фізіології рослин та мікробіології, землеробство.
Система оцінювання	<p>Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, якість конспекту. Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані письмові роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій тощо. Також засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.</p> <p>Поточний контроль успішності здобувачів освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою - «2» незадовільний рівень, «3» задовільний рівень, «4» добрий рівень, «5» відмінний рівень.</p>
Інформаційне забезпечення	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бабкіна І.М., Грунтознавство : навч. посіб.– Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2021. – 168 с. 2. Бережняк М. Ф., Якубенко Б. Є., Чурілов А. М., Сендзюк Р. В. Грунтознавство : навч. посіб. для студ. Київ : Ліра-К, 2020. 610 с. 3. Іванік О. М., Менасова А. Ш., Крочак М. Д. Загальна геологія навч. посіб. Київ, 2020. 205 с. 4. Лико Д. В., Суходольська І. Л., Портухай О. І. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства : навч. посіб. Рівне : Зень О. М., 2019. 160 с. 5. Пліско І. В. Ґрунти України: властивості, генезис, менеджмент родючості. Якість орних ґрунтів України. Харків : 2020. 372 с. 6. Цицора Я.Г., Поліщук М.І. Броннікова. Л.Ф. Грунтознавство з основами геології. Частина II. Генезис, класифікація та властивості ґрунтів. Навчальний посібник. ТОВ «Друк плюс». 2020. 676 с. 7. Юрченко А.А., Миронова І.Г. Грунтознавство: навч. посібник; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2022. – 225 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гнатенко О.Ф., М.В. Капштик, Л.Р. Петренко, С.В. Вітвицький. Грунтознавство з основами геології. Навчальний посібник. К.: Оранта. 2005. 648 с. 2. Тихоненко Д.Г., М.О. Горін, М.І. Лактіонов та ін.; Грунтознавство: Підручник. За ред. Д.Г. Тихоненка. К.: Вища освіта. 2005. 703 с. 3. Крикунов, Ю.С. Кравченко, В.В. Криворучко, О.В. Крикунова. Грунтознавство: Лабораторний практикум В.Г. Біла Церква. 2004. 216 с. 4. Купчик В.І., В.В. Іваніна, Г.І. Нестеров та ін.; За ред. В.І. Купчика. К.: Кондор. 2007. 412 с. 5. Назаренко І.І. Грунтознавство: Підручник. І.І. Назаренко. Чернівці. 2003. 400 с. 18 6. Кіт М. Г. Морфологія ґрунтів. Основи теорії і практикум : навч. посіб. / М. Г. Кіт. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с. 7. Сидякіна О. В., Іванів М. О. Основи геології : навч. посіб. Херсон : Олдішлюс, 2021. 208 с.

8. Шикiула М.К., О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик. Охорона ґрунтiв: пiдручник. - К.: Т-во « Знання », КОО. 2004.-398 с.

Информациiнi ресурси:

1. <https://kegt.rshu.edu.ua/images/dustan/LLDV.pdf>
2. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Boykaya/0036713.pdf>
3. <https://surl.li/cbzuwq>
4. <https://surl.li/hyailk>
5. <https://surl.li/gkcmuk>